

Wyrok z dnia 3 lipca 2001 r.

II UKN 458/00

Dla spełnienia warunków określonych w art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (jednolity tekst: Dz.U. z 1997 r. Nr 142, poz. 950 ze zm.) konieczne jest wystąpienie obrażeń lub chorób spowodowanych deportacją, które w wyniku rozwoju zmian chorobowych doprowadziły do powstania niezdolności do pracy.

Przewodniczący SSN Krystyna Bednarczyk (sprawozdawca), Sędziowie: SN Roman Kuczyński, SA Bogumiła Blok.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 3 lipca 2001 r. sprawy z wniosku Władysławy Ś. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w Ł. o prawo do renty w związku z deportacją, na skutek kasacji wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 18 kwietnia 2000 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Decyzją z dnia 13 października 1998 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w Ł. odmówił przyznania wnioskodawczynie Władysławie Ś. prawa do renty inwalidy wojennego wobec braku związku między jej niezdolnością do pracy a deportacją do ZSRR.

Po rozpoznaniu odwołania wnioskodawczynie Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi wyrokiem z dnia 18 października 1999 r. [...] zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawczynie prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z deportacją do ZSRR od 1 września 1998 r. Sąd ustalił, że wnioskodawczynie urodzona w 1937 r. przebywała na deportacji w ZSRR w latach 1940-1945. Z opinii biegłych lekarzy neurologa i kardiologa wynika, że u wnioskodawczynie stwierdza się nadciśnienie tętnicze chwiejne, chorobę zwy-

rodnieniową kręgosłupa z dyskopatią i zespołem bólowym, zespół lękowo - depresyjny i rozpoczynający się zespół psychoorganiczny. Schorzenia te czynią wnioskodawczynię częściowo niezdolną do pracy. Biegły neurolog stwierdził, że nie można wykluczyć związku między zmianami w stanie psychicznym a pobytem na deportacji, gdyż złe warunki klimatyczne, higieniczne i zdrowotne oraz stres mogły mieć wpływ na stan zdrowia wnioskodawczyni.

W apelacji od tego wyroku organ rentowy zarzucił, że stwierdzenie biegłego, iż nie można wykluczyć związku między niezdolnością do pracy wnioskodawczyni a pobytem na deportacji nie jest wystarczające do uznania, że warunek do przyznania prawa do renty w związku z pobytem na deportacji został spełniony.

Wyrokiem z dnia 18 kwietnia 2000 r. Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie. Sąd Apelacyjny przeprowadził dowód z opinii biegłego lekarza psychiatry. Biegła stwierdziła, że początkowe objawy zespołu psychoorganicznego są wywołane przez zmiany naczyniowe. Proces ten związany jest z wiekiem i chorobą nadciśnieniową. Są to zmiany samoistne nie pozostające w związku z deportacją wnioskodawczyni. Biegła nie znalazła podstaw do rozpoznania zespołu lękowo-depresyjnego. Z treści protokołu badania neurologicznego nie wynikają przesłanki uzasadniające takie rozpoznanie, a w trakcie badania psychiatrycznego nie stwierdzono zaburzeń depresyjnych. Dla wyjaśnienia rozbieżności w obu opiniach Sąd przeprowadził dowód z opinii uzupełniającej obu biegłych złożonej na rozprawie. Biegły neurolog stwierdził, że rozpoznanie zespołu depresyjno-lękowego i zespołu psychoorganicznego oparł na podstawie wywiadu z pacjentką. Prawdopodobieństwo związku tych zmian z pobytem na deportacji oparł na tym, że zmiany tego rodzaju występują zwykle u kobiet w późniejszym wieku niż 62 lata. Biegła lekarz psychiatra wyjaśniła, że badanie nie wykazało objawów zespołu lękowo-depresyjnego, leczenie psychiatryczne stosowane było do objawów naczyniowych, a ponadto wnioskodawczyni do osiągnięcia wieku emerytalnego wykonywała zatrudnienie w charakterze pracownika umysłowego. U wnioskodawczyni występują cechy typowe dla zespołu psychoorganicznego naczyniopochodnego. Przy rozpoznaniem nadciśnieniu tętnicznym nie jest to proces przedwczesny. Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko biegłej lekarza psychiatry, gdyż omawiane zmiany chorobowe należą do jej specjalności, a opinia została w sposób przekonujący uzasadniona. W świetle tej opinii wnioskodawczyni nie spełnia warunków do przyznania renty na podstawie ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz

niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (jednolity tekst: Dz.U. z 1997 r. Nr 142, poz. 950 ze zm.).

Od tego wyroku wniosła kasację wnioskodawczynie i wskazując jako podstawę kasacji naruszenie prawa materialnego - art. 12 w związku z art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, poprzez przyjęcie, że pomiędzy deportacją wnioskodawczynie a niezdolnością do pracy nie istnieje związek przyczynowy pomimo tego, że od najmłodszych lat wnioskodawczynie uskarżała się na liczne schorzenia, oraz naruszenie przepisów postępowania - art. 233 KPC przez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, w szczególności przez brak dowodu z opinii instytutu naukowego zajmującego się zaburzeniami zdrowia związanymi z deportacją, a ponadto naruszenie swobodnej oceny dowodów poprzez przyjęcie, że wieloletnie życie w warunkach panujących w czasie deportacji pozostało bez wpływu na stan zdrowia. W uzasadnieniu kasacji zarzuciła, że ustalenia w przedmiocie braku związku przyczynowego Sąd oparł na opinii biegłego psychiatry. Jednakże nauka medyczna, a w szczególności psychiatria, nie wyjaśniły w sposób dostateczny związku między deportacją a uszczerbkiem na zdrowiu osób deportowanych. W takiej sytuacji nie wystarcza standartowa opinia psychiatry. Ponadto Sąd nie zajął się warunkami panującymi w miejscu pobytu wnioskodawczynie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 393¹¹ KPC Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach kasacji, co oznacza, że nie może wykroczać poza przytoczone w kasacji podstawy. Przytoczenie podstaw kasacyjnych polega na wskazaniu przepisów prawa, które skarżący uważa za naruszone. Rozpoznając kasację Sąd Najwyższy bada czy nastąpiło naruszenie wskazanych przepisów.

Przy zastosowaniu tej zasady w zakresie drugiej wskazanej w kasacji podstawy (art. 393¹ pkt 2 KPC) kontrola kasacyjna ogranicza się do zbadania, czy nastąpiło naruszenie art. 233 KPC. Przepis ten w § 1 stanowi, że sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału, a w § 2 nakazuje stosowanie tej zasady do odmowy przedstawienia dowodu. O naruszeniu tego przepisu można mówić, gdy ustalenia sądu pozostają w sprzeczności z zebrany materiał dowodowy. Podniesione w

kasacji zarzuty braków w postępowaniu dowodowym - pominięcie dowodu z opinii instytutu naukowego, niewyjaśnienie okoliczności dotyczących pobytu wnioskodawcy na deportacji - nie uzasadniają naruszenia art. 233 KPC. Pominięcie zgłoszonego przez stronę dowodu uzasadniałoby zarzut naruszenia art. 217 § 2 KPC, a zaniechanie przeprowadzenia z urzędu dowodu na okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia sprawy mogłoby uzasadniać zarzut naruszenia art. 232 KPC. Te przepisy nie zostały wskazane przy przytoczeniu podstaw kasacji, a naruszenie wskazanego przepisu art. 233 KPC w zaskarżonym wyroku nie nastąpiło. Sąd Apelacyjny wyjaśnił rozbieżności między opiniami biegłych i wyczerpująco uzasadnił podstawy, na jakich oparł swoje ustalenia.

Podstawa kasacyjna wymieniona w art. 393¹ pkt 1 KPC została w kasacji sformułowana nieprawidłowo. Przepis ten stanowi, że kasację można oprzeć na naruszeniu prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie. W kasacji nie wskazuje się czy chodzi o błędną wykładnię art. 12 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, czy też o jego niewłaściwe zastosowanie. Ze sformułowania tego zarzutu można wnioskować, że zdaniem skarżącej przepis ten powinien mieć zastosowanie, gdyż istnieje związek między deportacją wnioskodawcy a obecną niezdolnością do pracy. Zarzut ten jest wynikiem niewłaściwego rozumienia powołanego przepisu. Przepis ten w ust. 2 pkt 1 przyznaje prawo do świadczeń przysługujących inwalidom wojennym i wojskowym między innymi osobom przebywającym na deportacji w ZSRR (art. 4 ust. 1 pkt 3), które stały się niezdolne do pracy wskutek inwalidztwa pozostającego w związku z tym pobytem. Zgodnie z art. 12 ust. 3 za inwalidztwo pozostające w związku z pobytem na deportacji uważa się inwalidztwo będące następstwem zranień, kontuzji bądź innych obrażeń lub chorób powstałych w związku z tym pobytem. Dla spełnienia warunków tego przepisu konieczne jest wystąpienie obrażeń lub chorób spowodowanych deportacją, które w wyniku rozwoju zmian chorobowych doprowadziły do powstania niezdolności do pracy. Takie sformułowanie przepisu nie pozwala na przyznanie prawa do świadczeń wszystkim osobom, które przebywały na deportacji, a obecnie z różnych przyczyn są niezdolne do pracy. Dlatego nie może być uwzględniony podniesiony w kasacji argument, że warunki panujące na deportacji nie mogły pozostać bez wpływu na stan zdrowia osoby deportowanej. Omawiany przepis nie mówi o związku między niezdolnością do pracy a deportacją lecz związek przyczynowy musi istnieć między

odniesionymi obrażeniami lub chorobami a aktualną niezdolnością do pracy. Tego rodzaju związek musi być ustalony indywidualnie w każdym przypadku, a w przypadku wnioskodawczynie nie został on wykazany. Nawet biegły neurolog, który w zakresie wykraczającym poza jego specjalizację wydał korzystną dla wnioskodawczynie opinię, nie wskazuje obrażeń lub chorób związanych z deportacją, które dały początek obecnie stwierdzonym zmianom. Natomiast biegła psychiatra stwierdziła, że powodujące niezdolność do pracy zmiany chorobowe są wynikiem starzenia się organizmu i nie mają związku z pobytem na deportacji. Słusznie zatem Sąd Apelacyjny uznał, że warunki określone w powołanym przepisie nie zostały w przypadku wnioskodawczynie spełnione.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy w oparciu o przepis art. 393¹² KPC oddalił kasację jako pozbawioną usprawiedliwionych podstaw.

=====